

**ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
УЖГОРОДСЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ**

Кафедра технології і організації ресторанного господарства

ЗАТВЕРДЖЕНО

вченою радою УТЕІ ДТЕУ
(протокол №1 від 30.08. 2024)

Директор

 Петро ГАВРИЛКО

**БЕЗПЕКА ЖИТТЯ/
LIFE SAFETY**

**ПРОГРАМА/
COURSE SUMMARY**

Ужгород 2024

Укладач: доц. Пивоваров О.В.

Програму обговорено та схвалено на засіданні кафедри технології і організації ресторанного господарства від «29» серпня 2024 р., протокол №1

Рецензент: Бедзир В.С., ст. викладач кафедри технології і організації ресторанного господарства

ВСТУП

Програма дисципліни «Безпека життя» призначена для здобувачів вищої освіти УТЕІ ДТЕУ освітнього ступеня «бакалавр» галузі знань 18 «Виробництво та технології» спеціальності 181 «Харчові технології» освітньо-професійної програми «Ресторанні технології».

Програму підготовлено відповідно до вимог освітньо-професійних програм підготовки бакалаврів УТЕІ ДТЕУ.

Програма складається з таких розділів:

1. Мета, завдання та предмет дисципліни.
2. Передумови вивчення дисципліни як вибіркової компоненти освітньої програми.
3. Результати вивчення дисципліни.
4. Зміст дисципліни.
5. Список рекомендованих джерел.

1. МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА ПРЕДМЕТ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення дисципліни «Безпека життя» є формування у майбутніх фахівців комплексу теоретичних знань і практичних навичок гарантування власної та колективної безпеки у побуті, під час виконання обов'язків на робочих місцях з урахуванням особливостей майбутньої професійної діяльності випускників.

Завданнями вивчення дисципліни «Безпека життя» є надання здобувачам вищої освіти ґрунтовних знань умінь і навичок з ефективної організації особистої діяльності як у побуті, так і під час виконання професійних обов'язків, з урахуванням вимог чинного законодавства, правил техніки безпеки, з гарантуванням збереження як власного здоров'я, життя, працездатності, так і інших осіб - членів родини, співробітників, забезпечення захисту персоналу, населення, матеріальних та культурних цінностей в умовах природних, техногенних та соціальних небезпек.

Предметом вивчення дисципліни є загальні закономірності та особливості ефективного функціонування системи заходів з безпеки життя через сукупність функцій та методів їх реалізації.

2. ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ ЯК ВИБІРКОВОЇ КОМПОНЕНТИ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

Передумовами навчальної дисципліни є «Технології харчових виробництв», «Іноземна мова за професійним спрямуванням», «Харчова хімія», «Правознавство», «Устаткування закладів ресторанного господарства».

знання:

- своїх прав і обов'язків як члена суспільства, усвідомлення цінностей громадянського суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;
- історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства;
- принципів і норм права;

- принципів і норм психології як системи наук;
- усної та письмової державної та іноземної мов;
- етичних принципів та засад міжособистісного спілкування;
- основ безпеки життєдіяльності;
- теорії і практики функціонування організацій у сучасних умовах ринкового середовища.

вміння

- зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя;
- формувати світогляд, оцінювати та аналізувати соціально-економічні процеси і явища, які відбуваються в організаціях;
- використовувати принципи і норми права у професійній діяльності;
- використовувати принципи психології та етичних міркувань (мотивів) у професійній діяльності;
- спілкуватися в усній та письмовій формі державною та іноземною мовами;
- генерувати нові ідеї (володіти креативними навичками);
- презентувати себе, ставити і відповідати на запитання, вести дискусію;
- використовувати інформаційні та комунікаційні технології у професійній діяльності;
- описувати та визначати функціональні області організації та зв'язки між ними, перспективи розвитку організації;
- управляти організацією та її підрозділами через реалізацію функцій безпеки;
- дотримуватися правил техніки безпеки та проводити технічні та організаційні заходи щодо організації безпечних умов праці під час виробничої діяльності;
- вміти укладати ділову документацію державною мовою.
- вести пошук, збирання та аналіз інформації, розраховувати показники для обґрунтування управлінських рішень;
- формувати і відстоювати власну світоглядну та громадську позицію, діяти соціально відповідально та свідомо.;
- планувати діяльність організації з урахуванням принципів ергономіки
- зберігати та примножувати досягнення і цінності суспільства, вести здоровий спосіб життя.

3. РЕЗУЛЬТАТИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна «Безпека життя», як вибіркова компонента освітньої програми, забезпечує оволодіння здобувачами загальними та фаховими компетентностями і досягнення ними програмних результатів навчання за відповідною освітньо-професійною програмою:

«Ресторанні технології» (ОС бакалавр)

Код в освітній програмі	Зміст компетентності	Номер теми, що розкриває зміст компетентності
-------------------------	----------------------	---

<i>Загальні компетентності за освітньою програмою</i>		
ЗК01	Знання і розуміння предметної області та професійної діяльності	1,3,4,5,6,7,8
ЗК09	Навички здійснення безпечної діяльності.	2,3,5,7,8,9
ЗК10	Прагнення до збереження навколишнього середовища.	2,8,10,12
ЗК13	Здатність реалізувати свої права та обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини та громадянина в Україні.	1,3,6,9,11
ЗК14	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для забезпечення здорового способу життя.	2,4,6,10,11
<i>Спеціальні компетентності за освітньою програмою</i>		
СК017	Здатність організовувати та проводити контроль якості і безпечності сировини, напівфабрикатів та харчових продуктів із застосуванням сучасних методів.	1,3,5
СК18	Здатність забезпечувати якість і безпеку продукції на основі 4 відповідних стандартів та у межах систем управління безпечністю харчових продуктів під час їх виробництва і реалізації.	3,5,7
СК21	Здатність обирати та експлуатувати технологічне обладнання, складати апаратурно-технологічні схеми виробництва харчових продуктів.	4,6,7,8
СК25	Здатність розробляти та впроваджувати ефективні методи організації праці, нести відповідальність за професійний розвиток окремих осіб та/або груп осіб.	3,4,5,6
СК28	Здатність організовувати технологічний процес підприємства ресторанного господарства	3,7,8
<i>Програмні результати навчання за освітньою програмою</i>		
ПР16	Дотримуватися правил техніки безпеки та проводити технічні та організаційні заходи щодо організації безпечних умов праці під час виробничої діяльності.	3,4,5,7,8
ПР20	Вміти укладати ділову документацію державною мовою.	3,4,5,9
ПР26	Формувати і відстоювати власну світоглядну та громадську позицію, діяти соціально відповідально та свідомо.	1,2,3,11
ПР27	Зберігати та примножувати досягнення і цінності суспільства, вести здоровий спосіб життя.	1,2,3,6,11

4. ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Основні поняття та сучасні проблеми безпеки життя людини.
 Модель життєдіяльності людини. Системний підхід у безпеці життєдіяльності.
 Безпека праці жінок, неповнолітніх та інвалідів. Охорона навколишнього

природного середовища. Охорона здоров'я населення. Санітарно-епідеміологічна безпека. Пожежна безпека. Біологічна безпека. Радіаційна безпека.

Список рекомендованих джерел:

Основна література: 1-7

Законодавчі та нормативно-правові акти: 1-15

Додаткова література: 2,4

Інформаційні ресурси: 1-15

Тема 2. Безпека в побуті і здоровий спосіб життя.

Небезпека в побутових умовах. Здоровий спосіб життя. Згубні звички як фактор ризику. Найпоширеніші інфекційні захворювання. Алергічні реакції, алергічні захворювання. Ментальне здоров'я.

Список рекомендованих джерел:

Основна література: 1-7

Законодавчі та нормативно-правові акти: 1-15

Додаткова література: 1,2,4

Інформаційні ресурси: 1-15

Тема 3. Правові та організаційні основи охорони праці.

Законодавство України про охорону праці. Закон України “Про охорону праці”. Кодекс законів “Про працю”. Органи державного управління охороною праці, їх компетенція. Система управління охороною праці. Відповідальність за порушення законодавства про охорону праці. Навчання, інструктажі та перевірка знань працівників з питань охорони праці. Планування і фінансування заходів з охорони праці. Організація роботи з охорони праці на підприємствах, в організаціях і навчальних закладах.

Список рекомендованих джерел:

Основна література: 1-6

Законодавчі та нормативно-правові акти: 1-15

Додаткова література: 1,3,4

Інформаційні ресурси: 1-15

Тема 4. Фізіологія та психологія праці.

Фізична діяльність людини. Розумова діяльність людини. Психологія праці. Психологічний аспект праці. Працездатність людини. Фактори, що сприяють травмуванню людини.

Список рекомендованих джерел:

Основна література: 1-6

Законодавчі та нормативно-правові акти: 1-15

Додаткова література: 2,4

Інформаційні ресурси: 1-15

Тема 5. Основи виробничої санітарії та гігієни праці.

Визначення і класифікація виробничих шкідливостей. Вплив мікроклімату на організм людини. Запиленість повітря. Освітлення виробничих приміщень. Шум, вібрації, електромагнітні поля, випромінювання та їх вплив на здоров'я людини. Методи захисту людини від негативного впливу шкідливих факторів.

Список рекомендованих джерел:

Основна література: 1-7

Законодавчі та нормативно-правові акти: 1-15

Додаткова література: 4

Інформаційні ресурси: 1-15

Тема 6. Ергономічні та естетичні основи безпеки праці.

Основні завдання ергономіки: вивчення умов праці; виявлення конструктивних недоліків виробничого обладнання; оцінка організації робочих місць. Ергономічні вимоги та оцінка організації робочих місць. Вплив кольору та естетики виробничого середовища на продуктивність праці. Допустимі розміри пультів керування, панелей приладів. Розміри оптимальних зон для розташування засобів візуальної інформації.

Список рекомендованих джерел:

Основна література: 1-6

Законодавчі та нормативно-правові акти: 1-15

Додаткова література: 1,4

Інформаційні ресурси: 1-15

Тема 7. Дотримання правил техніки безпеки при експлуатації електроприладів.

Дія електричного струму на організм людини. Правила техніки безпеки при експлуатації електроприладів. Правила надання першої допомоги при ураженні електричним струмом.

Список рекомендованих джерел:

Основна література: 1-7

Законодавчі та нормативно-правові акти: 1-15

Додаткова література: 4

Інформаційні ресурси: 1-15

Тема 8. Основи пожежної безпеки.

Попередження виникнення пожеж в побуті та на робочому місці. Правила

експлуатації пічного опалення. Правила експлуатації газових колонок, плит, іншого газового обладнання. Заходи з попередження отруєння чадним газом.

Правила надання першої допомоги при отруєнні чадним газом.

Список рекомендованих джерел:

Основна література: 1-7

Законодавчі та нормативно-правові акти: 1-15

Додаткова література: 4

Інформаційні ресурси: 1-15

Тема 9. Дотримання правил дорожнього руху та безпечної експлуатації транспортних засобів.

Загальні положення. Обов'язки та права водіїв, Обов'язки та права пішоходів. Обов'язки та права пасажирів. Вимоги до велосипедистів. Початок руху та зміна його напрямку. Швидкість руху. Дистанція, інтервал. Зустрічний роз'їзд. Обгін. Зупинка та стоянка. Проїзд перехресть. Проїзд пішохідних переходів та зупинок транспортних засобів. Користування зовнішніми світловими приладами. Рух через залізничні переїзди. Перевезення пасажирів. Перевезення вантажу. Рух по гірських дорогах і на крутих спусках.

Список рекомендованих джерел:

Основна література: 1-7

Законодавчі та нормативно-правові акти: 1-15

Додаткова література: 2,4

Інформаційні ресурси: 1-15

Тема 10. Небезпеки природного походження.

Загальні відомості про природні небезпеки, їх види та класифікації. Абіотичні небезпеки: землетруси, повені, зсуви, селеві потоки, бурі, урагани, снігові заноси, пожежі лісів, торфу, полів і населених пунктів. Біотичні небезпеки: отруйні представники флори та фауни. Особливості перебігу інфекційних захворювань у дітей та осіб похилого віку. Профілактика виникнення інфекційних хвороб. Профілактичне щеплення – його роль у формуванні індивідуального та колективного імунітету.

Список рекомендованих джерел:

Основна література: 1-7

Законодавчі та нормативно-правові акти: 1-15

Додаткова література: 2,3,4

Інформаційні ресурси: 1-15

Тема 11. Соціальні небезпеки, заходи захисту від соціальних небезпек.

Загальні поняття про соціальні небезпеки, їх види та класифікації. Види психічного впливу на людину і захист від них. Аутоагресивна поведінка. Соціальні небезпеки, пов'язані з вживанням та розповсюдженням наркотичних

речовин. Проблема алкоголізму. Правові аспекти захисту та самозахисту від соціально небезпечних дій. Правила безпечної поведінки в умовах військового стану.

Список рекомендованих джерел:

Основна література: 1-6

Законодавчі та нормативно-правові акти: 1-15

Додаткова література: 1,2,4

Інформаційні ресурси: 1-15

Тема 12 Моніторинг та сценарний аналіз виникнення і розвитку надзвичайних ситуацій.

Надзвичайні ситуації причини виникнення та складові системи їх моніторингу. Галузевий моніторинг за станом безпеки у відповідній сфері відповідальності центральних органів виконавчої влади. Мережа спостереження і лабораторного контролю. Методичні положення ідентифікації та паспортизації об'єктів господарювання щодо визначення потенційної небезпеки. Виявлення небезпечних речовин та критичних умов їх прояву.

Список рекомендованих джерел:

Основна література: 1-7

Законодавчі та нормативно-правові акти: 1-15

Додаткова література: 1,3,4

Інформаційні ресурси: 1-15

5. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основна література

1. Безпека життєдіяльності / Т.Є. Стиценко, Н.М. Сердюк, Г.В. Пронюк, І.І. Хондак. – Харків: ХНУРЕ, 2018. – 336 с.
2. Гороховський Є.Ю. Безпека життєдіяльності: конспект лекцій для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра всіх напрямів підготовки. Запоріжжя: ЗНУ, 2020. 105 с.
3. Бедрій Я.І. Безпека життєдіяльності. – Львів: Магнолія, 2009. – 496 с.
4. Безпека життєдіяльності: навч. посіб. / Є.П. Желібо та ін. – Київ: Каравела, 2007. – 342 с.
5. Безпека життєдіяльності: навч. посіб. / В.В.Березуцький та ін. – Харків: Факт, 2007. – 382 с.
6. Безпека життєдіяльності: підручник для студентів вищих навчальних закладів / за ред. І.Я. Коцана. – Харків: Фоліо, 2014. – 462 с.
7. ДСТУ ІЕС/ISO 31010:2013 Керування ризиком. Методи загального оцінювання ризику / Національний стандарт України. – Київ: Мінекономрозвитку України, 2015. – 80 с.

Законодавчі та нормативно-правові акти:

1. Конституція України// Відомості Верховної Ради України.-1996.-№ 30.
2. Закон України “Про охорону навколишнього природного середовища” № 1264-ХІІ від 25.06.1991р. Редакція від 01.01.2016.
3. Закон України “Про охорону праці” № 2694-ХІІ від 14.10.1992р. Редакція від 05.04.2015.
4. Закон України “Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення” № 4004-ХІІ від 24.02.1994 р. Редакція від 28.12.2015.
5. Закон України “Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування” від 23.09.1999 р. Редакція від 01.08.2016.
6. Закон України “Про захист людини від впливу іонізуючих випромінювань” № 15/98-ВР від 14 січня 1998 р. Редакція від 29.09.2013.
7. Закон України “Про правовий режим надзвичайного стану” № 1550-ІІІ від 16.03.2000 р. Редакція від 28.12.2015.
8. Закон України “Про захист населення від інфекційних хвороб” №1645-ІІІ. від 06.04.2000 р. Редакція від 05.12.2012.
9. Закон України “Про зону надзвичайної екологічної ситуації” №08-ІІІ від 13.07.2000 р. Редакція від 28.12.2015.
10. Закон України “Про об’єкти підвищеної небезпеки” №2245- ІІІ від 18.01.2001 р. Редакція від 26.04.2014.
11. Закон України “Про страхові тарифи на загальнообов’язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності” № 2272-ІІІ від 22.02.2001 р. Редакція від 01.01.2011.
12. Закон України “Про екстрену медичну допомогу” № 333-VII від 18.06.2013р. Редакція від 09.12.2015.
13. Постанова КМУ України ”Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту” № 11 від 09.01.2014 р.
14. Указ Президента України “Про систему реагування на надзвичайні ситуації на водних об’єктах” №436/2001 від 15.06.01 р.
15. Наказ МОЗ України Наказ МОЗ України “Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації екстреної медичної допомоги” № 34 від 15.01.2014 р.

Додаткова література

1. Голубєв В.О. Інформаційна безпека: проблеми боротьби з кіберзлочинами. Запоріжжя: ЗІДМУ, 2003. 250 с.
2. Максимова Н.Ю. Безпека життєдіяльності. Соціально-психологічні аспекти алкоголізму та наркоманії: навчальний посібник. Київ: Либідь, 2006. 328 с.
3. Константинов М.П., Журбенко О.А., Константинов М.П. Радіаційна

безпека: навч. посіб. для вищ. навч. закл. Суми : Університетська книга, 2003. 151 с.

4. Козинець В. М. Безпека життєдіяльності у сфері туризму: навч. посібник. Київ: Кондор, 2006. 576 с.

Інформаційні ресурси

1. Цивільний захист та безпека життєдіяльності. Сайт МОН України. URL: [https:// mon. gov. ua/ ua/ ministerstvo/ diyalnist/ civilnij- zahist- ta- bezpeka- zhittyediyalnosti](https://mon.gov.ua/ua/ministerstvo/diyalnist/civilnij-zahist-ta-bezpeka-zhittyediyalnosti) (дата звернення: 26.08.2024).
2. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України. URL: <https://mepr.gov.ua>.
3. Кодекс цивільного захисту України. [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403- 17#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text).
4. Закон України «Про захист людини від впливу іонізуючого випромінювання». [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/15/98- %D0%B2%D1%80#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/15/98-%D0%B2%D1%80#Text)
5. Закон України «Про об'єкти підвищеної небезпеки». <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2245-14#Text>.
6. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища». <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>.
7. Закон України «Про дорожній рух». [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3353- 12#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3353-12#Text).
8. Цивільний захист та безпека життєдіяльності. Сайт МОН України. URL: [https:// mon. gov. ua/ ua/ ministerstvo/ diyalnist/ civilnij- zahist- ta- bezpeka- zhittyediyalnosti](https://mon.gov.ua/ua/ministerstvo/diyalnist/civilnij-zahist-ta-bezpeka-zhittyediyalnosti).
9. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України. URL: <https://mepr.gov.ua>.
10. Кодекс цивільного захисту України. [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403- 17#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text).
11. Закон України «Про захист людини від впливу іонізуючого випромінювання». [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/15/98- %D0%B2%D1%80#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/15/98-%D0%B2%D1%80#Text).
12. Закон України «Про об'єкти підвищеної небезпеки». <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2245-14#Text>.
13. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища».
14. [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1306-2001- %D0%BF#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1306-2001-%D0%BF#Text).
15. <https://ips.ligazakon.net/document/KP011306>.